

BESLUT

Diarienummer STYR 2022/1559

Datum 2022-12-01

Adressat

Universitetskanslersämbetet

Rektor

Redovisning av uppdrag att genomlys utbildningsutbudet för livslångt lärande och omställning

Bakgrund

Regeringen har gett universitet och högskolor i uppdrag att analysera sitt utbildningsutbud, både avseende innehåll och form, mot bakgrund av införandet av omställningsstudiestödet hösten 2022. Mer konkret ska lärosätena beskriva

-hur befintligt utbud bidrar till att möta de behov som det nya stödet kan ge upphov till, samt

-hur lärosätena planerar att inom befintliga ekonomiska ramar utveckla utbudet för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning.

Lunds universitet ska rapportera den genomförda analysen till Universitetskanslersämbetet.

Beslut

Universitetet beslutar att avge bifogad redovisning.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad prorektor i närvaro av stf förvaltningschef Torun Forslid efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av avdelningschef Åsa Ekberg, Utbildningsstrategiskt stöd.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Lena Eskilsson'.

Lena Eskilsson

Kopia
Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet)

REDOVISNING

Diarienummer STYR 2022/1559*Datum* 2022-12-01*Adressat*

Universitetskanslersämbetet

Rektor

Redovisning av uppdrag att genomlys utbildningsutbudet för livslångt lärande och omställning

Beslutad av rektor 2022-12-01.

Inledning

Regeringen har gett universitet och högskolor i uppdrag att analysera sitt utbildningsutbud, både avseende innehåll och form, mot bakgrund av införandet av omställningsstudiestödet hösten 2022. Mer konkret ska lärosätena beskriva:

-hur befintligt utbud bidrar till att möta de behov som det nya stödet kan ge upphov till

-hur lärosätena planerar att inom befintliga ekonomiska ramar utveckla utbudet för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning.

Analysen ska ställas till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) som har i uppdrag av regeringen att sammanställa dessa och ta fram prognosmodeller för det fortsatta arbetet med framför allt omställningsstudiestödet. Efter en dialog med lärosäten, arrangerad av Sveriges Universitets- och högskoleförbund (SUHF), gjorde UKÄ några förtydliganden om hur de har tolkat uppdraget och vad de önskade få in av lärosätena i deras svar. Inte minst bedömde UKÄ att ett antal aspekter av utbildningsutbudet kunde vara relevant att

inkludera i lärosätenas beskrivningar.¹ Dessa redovisas längre fram i dokumentet, se avsnitt Aspekter av utbildningsutbudet.

Inledningsvis vill Lunds universitet lyfta fram det positiva med att regeringen ser utbildning, inklusive högre utbildning, som en nyckel för individens och samhällets utveckling. Att finna nya vägar för att möjliggöra omställning och ett livslångt lärande är överlag något som universitetet stödjer. Universitetet ser positivt på att lärosätena tillsammans med andra aktörer får vara med och skapa nya vägar och möjligheter för individer att ta del av ett utbildningsutbud över hela sitt (yrkes-) liv.

Redovisningen av uppdraget bygger på inkomna svar på liknande frågeställningar från universitetets fakulteter, tidigare underlag och ställningstagande av universitetet samt diskussioner inom olika delar av universitetet, främst den universitetsgemensamma utbildningsnämnden.

Introduktion till Lunds universitets arbete

Med det breda utbud av utbildningar som finns vid Lunds universitet går det att säga att det finns något för alla, oavsett var personerna befinner sig i livet. Om begreppet livslångt lärande begränsas till kompetensutveckling för redan yrkesverksamma kan universitetet identifiera flera delar av kursutbudet som skulle kunna vara aktuellt, inte minst uppdragsutbildning och distansutbildning. Även det breda utbudet av fristående kurser, arbetet med validering av reell kompetens och kompletterande utbildning inom flera områden är andra exempel där universitetet kan möta efterfrågan och behov från olika grupper. Om målgruppen ytterligare begränsas till de som har erhållit omställningsstudiestöd, blir det dock svårare att se Lunds universitets potentiella bidrag. Det beror främst på att väldigt lite är

¹ UKÄ 2022-11-03 [Omställningsstudiestödet - sammanställa och analysera rapporteringen av lärosätenas uppdrag | UKÄ - granskar, analyserar och utvecklar högskolor och universitet \(uka.se\)](#)

känt om denna målgrupp och deras behov. Universitetet är däremot övertygade om att det finns delar av universitetets utbud som kan passa dessa individer. Då det främst är individens motiv som avgör i vilken kategori en enskild utbildning används är det svårt att veta med exakthet hur matchning mellan motiv, behov och utbud ser ut. Texten i detta dokument kommer röra sig mellan dessa kategorier, men fokus kommer att ligga på kompetensutveckling för yrkesverksamma, där personer som har erhållit omställningsstudiestöd med största sannolikhet kommer att befinna sig.

Statsmakterna har sedan en tid tillbaka på olika sätt lyft fram betydelsen av livslångt lärande, bland annat genom ändringar i Högskolelagen (1 kap 5 §) och med hjälp av särskilda utbildningssatsningar. Det har gjort att Lunds universitet har identifierat arbetet med att utveckla utbildning för livslångt lärande som ett centralt utvecklingsområde. I Lunds universitets strategiska plan prioriteras samverkan med det omgivande samhället och universitetets arbete med att ta samhällsansvar och möta de globala utmaningarna.² I verksamhetsplanen för 2022³ ger universitetet alla fakulteter i uppdrag att utveckla kurser som underlättar för omställning, kompetensutveckling och livslångt lärande. I samma dokument anges att utvecklingen av distansutbildning är prioriterat liksom uppdragsutbildning. Livslångt lärande och hållbara utbildningssatsningar var också med i Lunds universitets budgetunderlag till regeringen för åren 2023–2025.⁴ Universitetets ambitioner med att utveckla kortare kurser för framför allt yrkesverksamma beskrivs i underlaget, liksom de utmaningar som hänger ihop med ambitionerna (bland annat antagningsfrågor). I universitetets nyligen beslutade plattform för strategiarbetet anges under fokusområdet *Utbildning i förändring* att arbetet med livslångt

² Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026.

³ Verksamhetsplan och resursfördelning 2022 STYR 2022/19.

⁴ Lunds universitets budgetunderlag för budgetåren 2023–2025, STYR 2022/247.

lärande, kompetensutveckling och omställning ska vara en naturlig del av universitetets utbildningsutbud. Plattformen ska ligga till grund för prioriteringsarbetet vid universitetet och är ett operativt komplement till den strategiska planen.⁵

Nulägesbeskrivning

I detta avsnitt beskrivs hur Lunds universitets nuvarande utbud bidrar till att möta de utbildningsbehov som finns inom livslångt lärande och kompetensutveckling. Exempel kommer att ges från både universitetsgemensam nivå och på fakultets- och utbildningsnivå. Detta är inte en fullständig beskrivning av allt som görs, utan en samling av exempel som tillsammans visar på universitetets bredd.

Lunds universitet främsta styrka är att både erbjuda bredd och djup inom ramen för det samlade utbildningsutbudet. Universitetet har lång erfarenhet av att bedriva fristående kurser, vilket inte minst är unikt internationellt sett. Vid universitetet finns också områden med en naturlig och nära koppling mellan utbildning och arbetslivet/avnämare (exempelvis medicin, vård, teknik och konstnärliga områden) samt god förankring till högkvalitativ forskning. Lunds universitet utmärker sig också som ett internationellt universitet med ett utbud som attraherar studenter och forskare från hela världen.

Området livslångt lärande var fokus för verksamhetsdialogerna mellan fakulteterna och universitetsledningen våren 2022. Merparten av fakulteterna har efter verksamhetsdialogerna arbetat vidare med frågor kring livslångt lärande i form av workshoppar, temadagar med mera. Några fakulteter nämner att de har tagit fram processer, rutiner och principer för fördelning av tillfälliga medel för olika satsningar inom området. Vid medicinska fakulteten finns exempelvis en utbildningsdimensioneringsgrupp som kontinuerligt arbetar med utbildningsutbudet. Samma fakultet har också identifierat behovet av

⁵ Verksamhetsplan och resursfördelning för 2023, STYR 2022/52.

en organisation som kan stödja och kvalitetssäkra utbildning inom det livslånga lärandet.

Beslut om vilka utbildningar som ska finnas vid Lunds universitet fattas till stor del av fakulteter och institutioner. Beslut om att starta nya program på grundnivå eller avancerad nivå fattas däremot av den universitetsgemensamma utbildningsnämnden. I Lunds universitets kvalitetspolicy anges som kriterium på hög kvalitet bland annat att utbildningen ska vara relevant för studenterna och doktoranderna samt svara mot samhällets behov.⁶ Inom ramen för inrättande av nya program ska bland annat det tänkta programmets koppling till studenternas efterfrågan, samhällets behov och arbetsmarknad bedömas av en extern bedömggrupp. Bedömggruppen består ofta av en avnämrepresentant.⁷ På så sätt belyses frågan om behov redan vid inrättande av ny utbildning. Utbildningsnämnden har också hanterat flera av de senare årens regeringssatsningar inom exempelvis *Hela landet*, *Livslångt lärande* och *Extra medel till sommarkurser*. Syftet har bland annat varit att hitta attraktiva paket av utbildningar som svarar mot aktuella behov. Inte minst har detta lett till närmare samarbete mellan fakulteter i utbildningsutveckling.

Lunds universitet för dialog med andra lärosäten kring frågor om utbildningsutbud, exempelvis regionalt inom ramen för Lärosäten Syd. Inte minst har frågor kring verksamhetsförlagd utbildning och regionala behov diskuterats inom nätverket. Ett annat exempel är det nätverk som har etablerats med olika kulturskolor i södra Sverige inom satsningen *Kulturskoleklivet*. Medicinska fakulteten har ett samarbete med life science-industrin, främst inom Region Skåne. Även *AI Competence for Sweden* och *Öppet för klimatet* är exempel på samarbeten där diskussioner om samordning kring utbildningsutbudet på nationell nivå förs. Samarbetsavtalet mellan

⁶ Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet, STYR 2016/179.

⁷ Handläggningssordning och vägledning STYR 2018/1724.

Lunds universitet, Uppsala universitet och Chalmers tekniska högskola inom Elektromobilitet är ett annat exempel.

Dialogen med avnämare för att bättre förstå arbetsmarknadens behov sker på olika sätt inom universitetet. För yrkesutbildningar finns ofta etablerade kontakter med framtida arbetsgivare, organisationer och företag. Vid vissa fakulteter finns särskilda funktioner som ska verka för bättre samverkan och dialog med omgivande samhället och avnämare. Vid Lunds tekniska högskola (LTH) finns en samverkanskoordinator och vid Humanistiska och Teologiska - fakulteterna (HT) pågår försök med affilierad kompetens där en externt anställd förlägger en del av sin anställning vid universitetet. Vid naturvetenskapliga fakulteten finns ett arbetsmarknadsråd med representanter från utbildningarna och arbetsmarknaden och vid LTH finns ett näringslivsråd. Ekonomihögskolan i Lund (EHL) har en rådgivande kommitté med externa ledamöter för att få näringslivets återkoppling kring utbildningsfrågor. Externa ledamöter i fakultetsstyrelser är ett annat sätt att få input från avnämare, vilket förekommer vid samtliga fakulteter. EHL och LTH har dessutom externa ordförande i sina respektive styrelser.

För mer generella utbildningar, där det är svårare att identifiera tydliga avnämare, får universitetet arbeta på andra sätt. Exempelvis ger HT-fakulteterna kursen *Praktikkurs - humanister i yrkeslivet*⁸ där studenter som inte går på något program ges möjlighet till praktik och därmed en naturlig koppling till ett framtida yrkesliv. Även olika typer av alumnverksamhet och analyser ger återkoppling till dessa utbildningar utan tydliga avnämare.

Kommunikation och marknadsföring

Lunds universitet erbjuder i dag ett rikt kursutbud, men ibland kan det vara svårt att nå ut till nya målgrupper med relevant information. Som ett svar på detta har universitetet initierat två projekt som på olika sätt

⁸ Kurskod HTXJ01.

syftar till att förbättra informationen till målgruppen för livslångt lärande. Det ena syftar till att tydligare samla information kring olika befintliga kompetensutvecklingsmöjligheter på webben⁹ och det andra projektet gör en djupare analys av hur olika användargrupper ser på våra utbildningspresentationer och den information som universitetet tillhandahåller kring olika utbildningsalternativ.

Även nationell marknadsföring av utbildningsutbudet är angeläget för att nå ut till nya målgrupper. Lunds universitet medverkar exempelvis i regeringens satsning på öppen nätbaserad utbildning för klimatomställning. Det samlade utbudet inom området presenteras på en nationell plattform.¹⁰ Lunds universitet deltar också i projektet *Digital ingång för högskolan inom livslångt lärande* som syftar till att se hur kurser lämpade för det livslånga lärandet ska kunna lyftas och presenteras nationellt.

Aspekter av utbildningsutbudet

Universitetets breda utbud av utbildningar kan läsas av olika individer under olika delar av livet med olika syften. Det är därför alltid svårt att kvantifiera utbildningsutbudet riktat mot yrkesverksamma specifikt. Däremot kan vissa parametrar vara relevanta att belysa i sammanhanget för att skapa sig en uppfattning om utbud och efterfrågan. Nedan följer en redovisning av de aspekter som UKÄ har lyft fram som är av särskild vikt, samt några reflektioner kring andra aspekter.

Heltid/deltid

Knappt hälften av universitetets totala utbud av kurser och program har en fart om 75 procent eller lägre. Hälften av dessa ges dessutom på kvartsfart. Motsvarande situation gäller dock ej för

⁹ Ny ingång samt landningssida på kompetensutveckling och vidareutbildning: [Kompetensutveckling och vidareutbildning genom hela livet | Lunds universitet](#)

¹⁰ [learning4professionals.se](#)

programutbildningar. Endast tre av universitetets 280 program ges på halvfart. Frågan om heltid och deltid finns med som en central parameter i de olika satsningar som universitetet har gjort inom området livslångt lärande.

Campus/distans

Lunds universitet har cirka 300 kurser på distans, en siffra som har ökat de senare åren. Antalet program på distans är enbart fyra.¹¹ Vid Lunds universitet finns idag 19 moocar (eller öppna nätbaserade kurser) och fler är under utveckling. Området klimat och hållbarhet dominerar utbudet av moocar och det som är utmärkande för moocarna vid Lunds universitet är att de har ett högt antal deltagare. Flertalet är på engelska vilket leder till att moocarna utgör en stark internationell marknadsföringskanal som även fungerar som kompetensutveckling av anställda i företag och vid andra arbetsplatser som inte behärskar svenska fullt ut.

Lunds universitet är i huvudsak ett campusuniversitet, men även campusbaserade utbildningar innehåller digitala inslag av olika grad idag. Detta kan i vissa fall möjliggöra en flexibilitet för exempelvis yrkesverksamma eller personer boende på annan ort att följa även campusförlagd utbildning.

Kortare programutbildningar

Vid Lunds universitet är det framför allt ettåriga program på avancerad nivå (magister) som är aktuella för kompetensutveckling av yrkesverksamma. Det finns drygt 20 sådana utbildningar som kan sökas idag, exempelvis inom tillämpad beräkningsvetenskap, hälso- och sjukvårdskuratorsexamen och magisterprogrammet *Data Analytics and Business Economics*. Ekonomiområdet dominerar annars för denna programform. Lunds universitet har även en omfattande kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) för personer

¹¹ Uppgifter från universitetsgemensamma webbsida [Kurser och program | Lunds universitet](#) 2022-10-04

som har avklarade ämnesstudier och som vill komplettera till en ämneslärarexamen. Universitetet har identifierat frågan om kortare programutbildningar som ett utvecklingsspår.

Fristående kurser utformade för yrkesverksamma

Vid Lunds universitet har cirka 300 kurser för närvarande identifierats av fakulteterna som kompetensutveckling för yrkesverksamma och presenteras samlat på en särskild webbsida.¹² Även detta är ett identifierat utvecklingsområde för universitetet. Det kan både handla om att se över kursernas innehåll och att tydligare synliggöra utbudet för målgrupperna.

Uppdragsutbildningar

Uppdragsutbildning är en viktig del av universitetets utbildningsutbud inom det livslånga lärandet och kompetensutveckling av yrkesverksamma. Kurserna (cirka 140 årligen) omfattar allt från några dagar till längre utbildningar, med eller utan högskolepoäng. Majoriteten av utbildningarna finns inom området medicin och hälsa, och ges företrädesvis åt Region Skåne. Andra områden är juridik, samhällsplanering samt lärande och pedagogisk utveckling. Ett exempel på det senare är Lärarlyftet på uppdrag av Skolverket.

Fakulteterna har angett att de gärna ser mer uppdragsutbildning inom deras utbud. En utmaning som fakulteterna nämner är att få lärarresurserna att räckta till. Lunds universitet har tidigare använt en intern utvecklingsfond för att stimulera fakulteterna och institutionerna att utveckla nya uppdragsutbildningar. Utöver att satsningen kunde ge upphov till nya uppdragsutbildningar blev det också en möjlighet för Lunds universitet att utveckla processer för hur universitetet på ett mer strukturerat och effektivt sätt identifierar kompetensbehov hos olika avnämare.

¹² [Fristående kurser för kompetensutveckling | Lunds universitet](#)

Utifrån universitetets synvinkel kommer uppdragsutbildning fylla en viktig funktion för det livslånga lärandet framöver. Formen är främst användbar för personer med arbetsgivare som har möjlighet att köpa utbildning och kommer därför inte att täcka in hela behovet av livslångt lärande, kompetensutveckling eller omställning. Lunds universitet ser positivt på möjligheten att omställningsorganisationerna skulle kunna vända sig till lärosäten med förfrågan om att utveckla uppdragsutbildning för behov som de har identifierat inom sitt uppdrag. Framför allt skulle sådan utbildning inte tränga ut eller utesluta andra grupper av studenter från universitetet.

Förutom att ge deltagarna inom uppdragsutbildning viktiga kompetenslyft kan utbildningen även ge betydelsefull återkoppling till ordinarie utbildning om vad avnämare och arbetsmarknad efterfrågar. Här behöver universitetet arbeta för att hitta enkla och effektiva sätt att föra vidare sådan kunskap till relevanta delar av verksamheten.

Internationell arbetsmarknad

Lunds universitet utbildar också för en internationell arbetsmarknad, vilket inte alltid uppmärksammas i tillräcklig omfattning. Ett av tio program på grundnivå och 80 procent av programmen på avancerad nivå är riktade mot en internationell arbetsmarknad. För fristående kurser med samma upplägg är andelen på avancerad nivå betydligt lägre (cirka 8 procent) medan kurser på grundnivå i stort sett är på samma nivå som för program.¹³ Lunds universitet skulle kunna utveckla ett större utbud av kortare fristående kurser för denna målgrupp, vilket också görs genom bland annat samarbetet inom *European Universities Initiative*¹⁴. Alla universitetets moocar (förutom en) ges på engelska, vilket naturligt attraherar internationella deltagare. Även program som ges på svenska, inklusive vissa yrkesutbildningar, förbereder i olika utsträckning för en internationell

¹³ Lunds universitets årsredovisning sida 47, figur 3.18 Antal utbildningsprogram och fristående kurser.

¹⁴ [EUGLOH | Lunds universitet](#)

arbetsmarknad. Kunskap om internationell arbetsmarknad och de internationella studenternas behov är därför ett viktigt område för Lunds universitet att ha kännedom om. Arbetet med detta skulle kunna utvecklas, exempelvis med hjälp av statistik och omvärldsanalyser.

Andra exempel av relevans för livslångt lärande och kompetensutveckling vid Lunds universitet

- Yrkeserfarenhet som behörighetskrav. Kandidatprogrammet i livsmedelsteknik vid LTH där ett av behörighetskraven är minst två års relevant yrkeserfarenhet.
- Deltagande i regeringens satsning på öppna digitala utbildningar för klimatomställning.
- Deltagande i regeringens satsning på kompetensutveckling inom AI-området.
- Basår finns idag inom tre områden med behörighet till efterföljande utbildning: vårdvetenskap, teknik och naturvetenskap.
- Lunds universitet deltar i pilotverksamheten med behörighetsgivande prov.
- Sommarkurser, generella och specifikt för lärarstudenter eller lärare som målgrupp. Vissa av dessa kurser har haft sökande som till övervägande del har varit 34 år eller äldre, vilket skulle kunna indikera att de läses i ett kompetensutvecklande syfte.
- Inom satsningen *Bristyrken* ges bland annat kursen Modersmålsundervisning och studiehandledning¹⁵ på distans, både på heltid och halvfart för att öka tillgängligheten för olika målgrupper och deras behov.
- Validering av reell kompetens. Lunds universitet har en valideringssamordnare som ger sökande stöd och vägledning i processen med att ansöka om behörighet genom reell kompetens. På motsvarande sätt finns processer och stöd för ansökan om tillgodoräknande av reell kompetens.

¹⁵ Kurskod FLRA01.

Vilka delar av det livslånga lärandet vill Lunds universitet utveckla?

I det här avsnittet beskrivs Lunds universitets utvecklingsarbete för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande, kompetensutveckling för yrkesverksamma och för omställning.

För Lunds universitet är det centralt att den utbildning som universitetet erbjuder inom ramen för kompetensutveckling och omställning är av hög kvalitet, motsvarar behoven som finns och svarar mot en efterfrågan. Det innebär att universitetet behöver ha ett strategiskt och aktuellt utbildningsutbud som ligger rätt i tiden. Samtidigt ska utbildningsutbudet vara hållbart, det vill säga att universitetets utbildningar ska ingå i ett system där kunskap byggs på allteftersom och kan vara användbara under lång tid. Ett hållbart förhållningssätt kring utbildningsutbudet är inte minst viktigt i förhållande till givna ekonomiska ramar.

Universitetets ambition är att alla fakulteter ska utveckla utbildningar som underlättar för omställning, kompetensutveckling och livslångt lärande. Även utvecklingen av digitala utbildningar som kan bedrivas på distans är prioriterat. Det är naturligt att olika fakulteter bidrar på sina unika sätt till detta arbete. Det är varken rimligt eller önskvärt att alla fakulteter gör allt. Nedan följer några områden som har identifierats som särskilt intressanta för universitetet att arbeta vidare med.

Fristående kurser på avancerad nivå

Det framkom i den inventering som gjordes 2022 av fakulteternas arbete med livslånga lärandet att det bland fakulteterna finns intresse och idéer om hur kurser på avancerad nivå skulle kunna användas för kompetensutveckling. Exempelvis genom att delar av program på avancerad nivå omvandlas till kortare fristående kurser. Dessa kurser borde i första hand vara aktuella för de som redan har en högskoleutbildning och som vill fördjupa, bredda eller utöka sina kunskaper inom sitt område. Med tanke på den stora volymen av både

program och fristående kurser på avancerad nivå som finns, borde Lunds universitet ha goda möjligheter att utveckla detta spår.

Breddningskurser

Lunds universitet har sett en ökad efterfrågan av utbildning för icke-specialister, det vill säga personer med ämnesdjup i ett ämne som vill bredda sig inom ett annat område. Ett exempel är grundkursen i juridik för icke-jurister som ges vid juridiska fakulteten.¹⁶

Naturvetenskapliga fakulteten ger en introduktionskurs om hållbar utveckling utifrån ett naturvetenskapligt perspektiv utan förkunskaper i naturvetenskap.¹⁷ Vid samma fakultet finns även exempel på masterprogram med endast kandidatexamen som behörighetskrav.¹⁸ Vid EHL ges magisterprogrammet i Management som vänder sig till personer med förkunskaper i form av en kandidatexamen i alla ämnen förutom just företagsekonomi.¹⁹

Dessa exempel tyder på att kvalificerade arbeten idag är mer komplexa och kräver mer än en fördjupning i ett ämne eller område. Här kan Lunds universitet med sin unika bredd möta sådan efterfrågan. På webben presenteras utbildningar som leder till masterexamen som svarar mot en breddning av utbildningen och som kan sökas av en bredare målgrupp.²⁰

¹⁶Internetbaserad juridisk introduktionskurs, JURF11

¹⁷ Hållbar utveckling för jorden, livet och miljön, MNXD11

¹⁸ Tillämpad klimatstrategi (NATKL) och Geografisk informationsvetenskap (NAGIV)

¹⁹ [Master's in Management | Lund University School of Economics and Management](#)

²⁰ [Masterutbildningar öppna att söka för alla typer av kandidatexamen | Lunds universitet](#)

Analyser och omvärldsbevakning

Fakulteter bedriver ofta ett eget analysarbete kring områden som efterfrågas av avnämare kopplat till deras eget utbildningsutbud. Även alumnuppföljningar har identifierats som en källa för att veta mer om förändringar och nya krav på den arbetsmarknad utbildningen riktar sig mot. Ett exempel på det senare är HT-fakulteternas alumnundersökning som fokuserade på områdena arbetsmarknad och arbetslivskoppling, men även bredare frågor kring humanistisk identitet och kompetenser.²¹ Undersökningen utgör en utgångspunkt vid interna diskussioner kring utbildning vid fakulteterna.

EduLab - ett universitetsgemensamt projekt kring förnyelse av utbildning

EduLab har i uppdrag att förnya och utveckla universitetets utbildningsutbud med fokus på livslångt lärande och breddad rekrytering. Fokus ligger på flerdisciplinära och fakultetsöverskridande utbildningar. EduLab är en experimentverkstad där fakulteterna kan experimentera med idéer, metoder, former och samarbeten för att utveckla utbildningsutbudet. Ett uttalat syfte med projektet är framtagande av kurser för yrkesverksamma personer som är i behov av kompetensutveckling. EduLab ska både bidra till förnyelse av utbildningsutbudet och hitta systematiska lösningar på administrativa och strukturella hinder, inte minst vad gäller och tvärvetenskapliga utbildningar och samarbeten mellan fakulteter kring utbildning. För närvarande hanterar EduLab 70 olika kursprojekt som erhåller särskilda medel för både utveckling och genomförande.

Pedagogisk utveckling

Fler av fakulteterna lyfter vikten av att lärarna har förmåga och beredskap att möta nya studentgrupper i undervisningen för att satsningar på livslångt lärande och kompetensutveckling ska vara framgångsrika. Kompetensutveckling av lärare och annan personal

²¹ [Humanistisk kunskap och kompetens : En rapport om alumners nytta av studier i humaniora och teologi | Lunds universitet](#)

spelar således en viktig roll. Den universitetsövergripande återkommande högskolepedagogiska konferensen hade i år livslångt lärande som tema.²² Ambitionen var att via presentationer och diskussioner inspirera lärare och andra medarbetare inom universitetet, men också att lyfta upp de pedagogiska utmaningarna som följer med dessa frågor. Även fortbildning till stödfunktioner som exempelvis studievägledare har identifierats som särskilt viktiga insatser. Redan idag får universitetets studievägledare frågor som visar på att nya grupper visar intresse och söker sig till högskoleutbildningar.

Behörighet och tillgodoräknande

Att skapa breda ingångar och bedömning av reell kompetens för vissa utbildningar kan behövas för att ge nya grupper tillträde till universitetet. På så vis kan personer med äldre eller annan utbildningsbakgrund lättare ta del av universitetets utbud för livslångt lärande och kompetensutveckling. Program och kurser med högt söktryck kräver dock meritvärde vilket kan bli problematiskt då valideringen ger tillträde, men ingen plats. Validering av kompetens från yrkeslivet efterfrågas allt oftare. En valideringssamordnare vid Lunds universitet har ett särskilt uppdrag inom detta område, men det behövs också ett stöd inom fakulteter och institutioner där en betydande del av bedömningen för särskild behörighet sker.

Specifikt om omställningsstudiestödet

Det är i nuläget svårt att förbereda ett utbildningsutbud för omställningsstudiestödsreformen. Ett gediget förarbete från statsmakterna saknas för vilken typ av utbildning som denna målgrupp kommer att efterfråga. Därför är det svårt att säga ifall utbildningsutbudet vid Lunds universitet motsvarar efterfrågan och vad som eventuellt skulle behöva utvecklas vid universitetet. Hur stor

²² [Lund University's Teaching and Learning Conference 2022 | Avdelningen för högskolepedagogisk utveckling](#)

del av satsningen som högskolesektorn ska leverera är fortfarande oklart.

Det är också otydligt om omställningsstudiestödet kommer att riktas mot kompetensutveckling av yrkesverksamma eller personer som behöver ställa om till nya arbetsuppgifter eller helt andra yrken. För den senare gruppen borde man i första hand kunna se en ökning av gruppen äldre sökanden till våra programutbildningar. Det kan därför finnas anledning att följa sådana sökmönster både på nationell nivå som på lärosätetsnivå. För gruppen som söker kompetensutveckling inom sitt nuvarande yrke, ser behoven annorlunda ut. För dessa borde korta flexibla kurser vara mer attraktiva än programutbildningar.

Vad som utgör ett relevant kursinnehåll för personer med omställningsstudiestöd är svårt att avgöra utan någon information från omställningsorganisationerna eller CSN. Lunds universitet fortsätter ha dialog med avnämare och alumner för att på så sätt kunna förstå vilken efterfrågan som finns från den här målgruppen generellt. I detta kan exempelvis SUHF spela en viktig roll att på ett samlat sätt föra dialog med nationella intressenter och grupperingar (UKÄ, CSN, UHR, departement, fackliga organisationer, branschorganisationer med flera).

Det bör påpekas att personer med omställningsstudiestöd konkurrerar på samma villkor som andra sökanden till utbildningar. Det innebär att Lunds universitet inte bara ska ha ett relevant utbud av utbildningar med ett innehåll som är anpassat för både personer med och utan arbetslivserfarenhet. För att satsningen ska lyckas behöver personer från den tilltänkta målgruppen även antas och genomföra utbildningen.

Enligt regeringens beräkningar kommer upp emot 44 000 personer att kunna omfattas av omställningsstudiestödet varje år. Ifall en betydande del av dessa skulle söka sig till en högskoleutbildning utan att nya medel tillskjuts från regeringen kommer det att få konsekvenser för annan utbildning. Detta är särskilt olyckligt med

tanke på ökande ungdomskullar och försämrat ekonomiskt läge med en förväntad lågkonjunktur de närmsta åren. Det finns därför risk att den här gruppen tränger undan andra studentgrupper, vilket kan få andra oönskade samhällseffekter.

Utmaningar kring livslångt lärande och omställningsstudiestödet

Nedan presenteras några av de utmaningar som Lunds universitet har identifierat med koppling till livslångt lärande generellt, men som också är relevanta för arbetet med omställningsstudiestödet.

Systemstöd

Det nationella systemstödet behöver utformas så att det kan stödja en mer flexibel hantering av utbildning för exempelvis kortare kurser. Även regelverk kan behöva ses över för att underlätta utbildningssamarbeten mellan lärosäten. Dessa är angelägna frågor och Lunds universitet har engagerat sig i olika nationella grupperingar för att driva utvecklingen framåt då universitetet ser att frågor av denna art bäst löses på nationell nivå. Det kan både handla om att utveckla nya komponenter i befintliga system och att tillsammans inom sektorn identifiera outnyttjade möjligheter inom nuvarande ramar. Flexibel antagning efterfrågas ofta av fakulteterna. Inte bara flera och senarelagda antagningsomgångar, utan i vissa fall tidigarelagda antagningsomgångar för att vissa målgrupper ska kunna få tjänstledighet. Det senare gäller framför allt specialistsjuksköterskeutbildningen. Flexibelt systemstöd är ofta kostnadsdrivande, vilket behöver adresseras när frågan diskuteras.

Resursfördelning och långsiktighet

Längre program har ofta högre genomströmning och kan säkra stabila intäkter över tid, medan kortare digitala kurser ofta dras med lägre genomströmning. Det är därför ett visst risktagande att satsa på en större andel av den sortens utbildning. Lunds universitet försöker på olika sätt att stötta fakulteterna att, trots detta risktagande, utveckla kurser för detta syfte (exempelvis med hjälp av projektet EduLab). Att låta permanenta satsningar inom livslångt lärande ha en annan

avräkningsmodell för dessa kurser skulle kunna vara ett sätt för regeringen att stötta lärosätenas arbete.

Utan ytterligare resurser riskerar dessutom specifika satsningar som omställningsstudiestödet att tränga undan eller konkurrera ut traditionella längre program riktade till yngre studenter. Lunds universitet vill lyfta att ett minskat utbud av längre programbaserad utbildning inte gagnar samhället i stort och därför behöver ytterligare resurser tillföras i form av fler permanenta platser.

För att Lunds universitet ska kunna ges de bästa förutsättningarna att balansera de olika utmaningar universitetet står inför och kunna leverera utbildning av hög kvalitet till en diversifierad målgrupp, krävs en långsiktighet i både finansiering och uppdrag.

En aktuell frågeställning är hur universitetet ska förhålla sig till volymen på samhällsviktiga utbildningar (exempelvis inom vård och skola, men även inom områden som kraftöverföring och elektromobilitet) i ett läge med ändrat söktryck och oförändrade ekonomiska resurser. Här ser universitetet möjligheter till samarbete mellan andra motsvarande utbildningar och lärosäten nationellt, men det är samtidigt viktigt med nationellt ansvarstagande för dessa utbildningar.

Hur skulle UKÄ kunna bidra till universitetets arbete?

Att fånga upp relevant kunskap om nya målgrupper och deras behov är resurskrävande. Det är inte heller alltid optimalt att göra insatser på lärosätes- eller fakultetsnivå. I stället borde nationella underlag kunna utvecklas som stöd för lärosätenas arbete med livslångt lärande generellt och kompetensutveckling av yrkesverksamma och omställning i synnerhet.

Prognosmodeller och olika statistiska scenarier kopplat till demografi och olika satsningar som omställningsstudiestödet välkomnas av universitetet. Dessa modeller behöver kunna brytas ner till utbildningsnivå eller utbildningsområde för att kunna vara

användbara, samt innehålla uppgifter om kursutbud, volym och långtidsprognoser. Även efterfrågan om helt nya områden bör ingå i prognosmodellerna eller andra analyser. På lärosätetsnivå behövs bättre uppföljning av olika parametrar som exempelvis söktryck och genomströmning, men även annan information om studentgruppen, så som ålder och tidigare studiebakgrund. Det skulle sammanlagt kunna bidra till kunskap om ifall utbildningen attraherar avsedda målgrupper. Från nationell nivå skulle universitetet behöva hjälp med att sätta universitetets siffror i relation till den nationella statistiken och hitta nya infallsvinklar och möjligheter med den data som finns tillgänglig. För att prognoser och underlag ska bli så användbara som möjligt behöver de utvecklas i dialog med lärosätena, exempelvis via SUHF.

I arbetet med utvecklingen av kursutbud för livslångt lärande har frågor kring kvalitetssäkring lyfts. I årets kvalitetsdialoger mellan universitetets rektor och fakulteter lyfts särskilt kvalitetssäkring av fristående kurser, vilket är centralt för det livslånga lärande. För vissa fakulteter är detta nya sätt att tänka kring kvalitet, medan det för andra är ett naturligt sätt att bedriva utbildning. Oavsett vilket dyker nya frågeställningar upp. Finns det andra och mer relevanta aspekter av kvalitet som behöver få större genomslag i kvalitetsarbetet med denna typ av utbildning? Här kan UKÄ vara en samtalspartner. Det finns även förhoppningar om att UKÄ:s kommande tematiska utvärdering av uppdragsutbildning kan peka på nödvändiga förenklingar och förtydligande kring regelverket kopplat till denna utbildningsform.